

Dažādi un kopā

- LIENE KUPIČA
- LIGITA KUPČUS-APĒNA

No brīža, kad septembra izskaņā gan Liepāju, gan Latviju šokēja gadījums par pusaudzes uzbrukumu skolotājam, viņu vairākas reizes sadurot ar nazi, sabiedrībā iekļaujošās izglītības aspekts izvirzījies viedokļu krustugunīs. Plaši tiek diskutēts par speciālo izglītību, par atšķirībām un nepieciešamību, kā arī sarežģītāku audzēkņu integrēšanu. "Kurzemes Vārds" aicināja pieredzē un skatījumos dalīties gan audzēkņu vecākus, gan izglītības jomu pārstāvjus.

Nodara pāri un kļūst par upuriem

Kad Deniss piecu gadu vecumā sāka apmeklēt pirmsskolas iestādi, mamma un tētis par viņu saņēma sūdzības: viss ir labi, līdz vienā brīdī pa gaisu lido viss, kas pa rokai, un puika sāk citiem sist, grūstīt vai nokrīt pie zemes un vērtās. "Teica, ka puika izlaidies vai arī slims, ar problēmām," visbiežāk skanējusi šāda replika zēna mammai Astrai. Viss turpinājies arvien biežāk un biežāk, līdz Denisa mammai palūdza, lai puiku uz dārziņu ved tikai uz mācībām. Līdz vienu dienu tāda pati situācija notika mājās, kad mamma ar zēnu sarājusies. Vecāki konstatēja, ka puika tai brīdī ir tādā kā bezapziņas stāvoklī. Vedot pie speciālistiem, atklājās, ka zēnam šādu reakciju izraisa epilepsijas lēkme. "Neiroloģiska vaina," norāda mamma. "Kad bija liels stress, viņš iekliedzās, un tad sākās. Klapēja visus pēc kārtas – krēslus, galdus, savus

grupas biedrus," stāsta Astra. Un vienaudži darīja pāri arī zēnam.

Ģimene saprata, ka labāk būs meklēt citu iestādi. "Maksājam privātajam bērnudārzam un esam ļoti apmierināti! Viņi atrada individuālu pieeju, saprata gan bērnu, gan mūs. Mūs nav jānošķir no sabiedrības. Jā, bērnam zāles jādzēr, to mēs uzvaktējam, tas ir mūsu pienākums. Bet tas, ka ar šādu bērnu prot strādāt un saudzīgi, ir daudz. Protams, es nerunāju par daudzām smagām diagnozēm, bet mūsu stāsts nozīmē to, ka mums uzreiz nav nepieciešama speciālās izglītības iestāde. Deniss tagad iet jau 4. klasē. Liela klase, vairāk nekā 20 bērnu, un bez starpgadījumiem. Arī tur bija pretimnākoša attieksme, izrunājām visu. Ja mēs viens par otru zinām, paskaidrojam, visi zinām, kā rīkoties, kam jāpievērš uzmanība," saka mamma. "Mūsuprāt, svarīgi ir reaģēt un pazīt savu bērnu, maksimāli meklēt risinājumus un neciest, ja to var nedarīt."

Savu pieredzi "Kurzemes Vārdam" piekrīt pastāstīt māmiņa Linda, kurai divi bērni mācās iekļaujošās izglītības programmā. Diagnozes vienādas, bet viņa tās nosaukt nevēlas. "Mani bērni mācās parastā skolā. Informāciju par diagnozi un ieteikumiem mācību procesam nodevām skolas un bērnudārza rīcībā. Ieguvums – skolotāji, kuri vēlas iedziļināties, var labāk palīdzēt bērniem. Gadu laikā esam pieredzējuši gan situācijas, kad mans bērns nesa- valdās un kādam nodara pāri, gan tādas, kad mans bērns kļūst par vardarbības upuri. Diemžēl skolās un visā sabiedrībā apcelšanas un pat fiziskas agresijas ir daudz. Šajās situācijās visas puses

Latvijā ar iekļaujošo izglītību visbiežāk tiek saprasts – speciālā izglītība, lai gan tā ir tikai iekļaujošās izglītības daļa. Ir skaidrs, ka bērni dzimst un aug dažādi, un dažādas ir arī viņu vajadzības. Mūsdienu izaicinājums, ko apņēmies arī Latvija, ir viņus iekļaut sabiedrībā.

esam strādājuši komandā, lai tas neatkārtotos," saka Linda.

Iekļaujošo izglītību Latvijā viņa uzskata par loteriju – vai palaimēsies ar skolas vadību un skolotājiem. "Bet uzskatu, ka pašai skolai sistēmiska atbalsta īsti nav, jo valsts puslīdz apmaksāti asistenti ir tikai bērniem ar smagiem fiziskiem traucējumiem. Kā vienam skolotājam kvalitatīvi tikt galā raibajā klasē, kur ir arī parasti bērni ar agresiju, jo ģimēnē grūtības, vai skolu sākuši par agru, vēl kāds ir izcili talantīgs un traucē, jo garlaikojas – un arī bērni ar mācīšanās un adaptācijas grūtībām, kuriem turklāt ne visiem ir skaidras diagnozes gan tāpēc, ka vecākiem ir bailes un aizspriedumi tādas noskaidrot, gan tāpēc, ka rindas pie speciālistiem ir garas. Uzskatu, ka ideālā variantā katrā klasē, kur ir bērni ar atbalsta nepiecieša-

mību – UDHS, disleksija, autisms un citas diagnozes –, jābūt skolotāja palīgam vai arī klasēm jābūt mazākām, bet psihologu un speciālo pedagogu slodzēm – lielākām," viņa vērtē situāciju.

"Tomēr arī ar esošajiem līdzekļiem bērnu nedrīkst norakstīt jau mazotnē. Ne diagnoze, ne nelabvēlīgi sociālie apstākļi nenosaka, kāds bērns izaugs. Ieguldot bērnu attīstībā un izglītībā šodien, mēs kā sabiedrība iegūsim strādāt un iekļauties spējīgus pieaugušos," viņa norāda. Vienlaikus viņa jautā – ko tad darīt ar tiem bērniem, kam tiešām labāk būtu citur. "Komentāros par meiteni, kura sadūra skolotāju, viens vīrietis teica, ka ir skolas, kur tādu kā viņa paņemtu. Viena Jūrmalā, otra vēl daudz tālāk. Un tas nav tik vienkārši – tagad sešpadsmitgadīgu aizsūtīt uz internātu otrā

Latvijas galā. Cerēt, ka tur pati iedzērs zāles, ka aiz stresa viss nesaasināsies..."

Linda pētījusi, ka Liepājā ir divas arodprogrammas, bet tās domātas vairāk 58. izglītības kodam – ar vieglu garīgo atpalcību. "Kur likties bērnam, kuram normāls intelekts, bet vienkārši vajag mazāku klasi? Vai kuram smaga disleksija? Reizēm šķiet, ka īsti nekur."

Dārgs prieks

Liepājas 8. vidusskola ir viena no iestādēm, kurā tiek realizēta speciālās pamatizglītības (1.–9. klasei) programma izglītojamiem ar mācīšanās traucējumiem. Tajā patlaban mācās 48 bērni. Skolas direktore Anita Kuncīte skaidro, ka šiem bērniem mācīšanās traucējumus ir noteicis kāds no speciālistiem – logopēds, psihologs vai speciālais pedagogs. >>

ES DOMĀJU TĀ: KAS VISVAIRĀK NEPATIKA, MĀCOTIES SKOLĀ?

DAIGA LUTERE
EGONA ZĪVERTA FOTO

Mariama Matevosjana – liepājniece: – Skolā mācījos Armēnijā, un viss bija labi. Līdz šim brīdim atceros un varu lietot angļu valodu. Skolotāji padomju laikos bija stingri, vajadzēja viņus klausīt, un mēs klausījām. Visu mācēja paskaidrot un iemācīt. Skaidroja, kamēr sapratām, nevis tā, kā tagad mēdz būt. Man kā bērnam šķita, ka viņi ne ēd, ne atpūšas, tikai māca!

Maira Done – pensionāre: – Mācības man paveicās, tāpēc nekādu lielu problēmu nebija. Ar skolasbiedriem attiecības labas. Man patika latviešu valoda un sacerējumu rakstīšana, vēl interesēja astronomija, bioloģija. Organiskā ķīmija gan nepatika. Lai arī sākumā pēc skolas gribēju studēt literatūru, bet tomēr Jelgavā apguvu grāmatvedību un to nenožēloju.

Iveta Ļesina – bibliotekāre: – Man visgrūtākā bija ģeometrija. Nepatika arī fizika. Man nekad nav bijis tā, ka negribējās iet uz skolu. Vislabāk patika literatūra, vēsture, lai arī beigās mācījos matemātikas klasē. To izvēlējos, jo matemātikas klasē bija līdzsvars – puse meiteņu, puse puīšu. Svarīgi taču, lai klases vakaros būtu, ar ko dejot! Dzīvē izvēlējos būt kultūras darbiniece.

Jānis Vilmanis – uzņēmējs: – Man tik ļoti nepatika krievu valoda, ka uz tām stundām vispār negāju. No rītiem varēju ilgāk pagulēt! Bija tāds skolotājs, vecs virsnieks Ļaļiks, kurš draudēja, ka skolu nepabeigšu, ja neiešu uz krievu valodas un literatūras stundām. Viss beidzās ar to, ka no galvas apguvu Ļermontova poēmu "Mcini". Ļoti patika fizika, matemātika, ne velti vēlāk izmācījos par inženieri.

Valda Petere – strādā: – Atceros, ka nepatika skolotāji, jo viņi manā bērībā bija tādi drūmi, nospiesti un neinteresanti. Klasē vairāki skaļi rupeļi, kas nepatika. Priecājos par zīmēšanu un fizikultūru. Vēlāk, kad mācījos mākslas skolā, atmosfēra un skolotāji jau bija daudz foršāki, interesantāki. Tagad strādāju ārzemēs un ne savā profesijā, bet arī nekas.

